L. IANOVCIC

Ion Ionescu dela Brad și meteorologia agricolă în România

În anul 1764, în cadrul lecțiilor de fizică de la Academia Domnească din Iași, Nichifor Theotokis preda cunoștințe despre termometru, despre atmosferă, despre barometru și despre aparatul de măsurat umezeala din aer, dar nu știm dacă dispunea de aceste instrumente de măsură (Șt. Bârsănescu, 1962).

Informații cu privire la preocupări de meteorologie instrumentală pe teritoriul Moldovei prin anii 1839-1840 avem de la principele N. Suțu, care, în anul 1849, publica în "Note statistice asupra Moldovei" rezultatele unor măsurători de temperatură, presiune atmosferică și vânt, însoțite de observații asupra nebulozității cu referire la condițiile de vegetație ale culturilor agricole (O. Berbecel, 1984). Primele măsurători instrumentale fuseseră, însă, efectuate ocazional în luna august a anului 1770, de un medic militar ce călătorea spre Kiev (Șt. C. Hepites, 1886).

Perioada anilor 1859-1883, cu toate evenimentele istorice care au marcat etape importante în dezvoltarea României, a fost însoțită și de o continuă dezvoltare a vieții științifice și economice. Bazată, în principal, pe exploatarea potențialului economic de producție vegetală, societatea devine tot mai conștientă de necesitatea cunoașterii resurselor determinate de evoluția vremii.

Odată cu realizarea Unirii Principatelor, constatăm apariția unui interes oficial pentru activarea unor puncte de urmărire a vremii pe întregul teritoriu al țării în legătură cu starea de sănătate a populației și cu perspectivele de recoltă agricolă. În acest scop, ministrul de interne ION GHICA încerca să impună printre obligațiile referenților statistici județeni efectuarea unor observații meteorologice zilnice, conform unor reguli unitare, în capitalele de județ. O parte a acestor observații a fost publicată în "Analele statistice" din anii 1863-1864. Tentativa sa se baza și pe faptul că în țările europene funcționau de mai multe decenii rețele de stații meteorologice, iar Comisia europeană a Dunării înființa o asemenea stație la Sulina. Datele acesteia erau colectate, însă, de Institutul Meteorologic de la Viena. Tot atunci, în "Monitorul medical", sunt publicate informații meteorologice pentru București, rezultate din observațiile efectuate de A. Lessman, care a lucrat sub îndrumarea doctorului Davila (Gh. Bâzâc, 1985).

http://www.cimec.ro / http://cmiabc.ro

În aceeași perioadă, un bun prieten al lui Ion Ghica publica un îndrumar cu titlul "Calendarul bunului cultivator", care, în ediția a III-a, din anul 1861, este completat cu elemente de meteorologie. Elev al unei Ferme model de la Rovil, ION IONESCU, cel ce avea să se retragă mai târziu la moșia BRADU de pe malul Siretului, care îi va particulariza și numele, își consacră eforturile unei activități agronomice de excepție.

Dar nici meteorologia nu poate face abstracție de aportul său la istoria propagării acestei științe în România, în strânsă corelație cu activitatea agricolă. După mai mulți ani petrecuți în zona mediteraneană, unde a administrat cu rezultate notabile procese de producție agricolă, având ocazia să constate și să compare influențe ale factorilor de vreme asupra potențialului productiv al plantelor și în alte zone geografice, în anul 1869 el predă la Școala Normală din București un curs de agricultură viitorilor învățători ai școlilor sătești.

Este deosebit de interesant și semnificativ faptul că primele trei capitole ale acestui curs au fost dedicate meteorologiei și legăturii acesteia cu evoluția anuală a plantelor. În primul capitol, METEOROLOGIA este privită sub aspectul relațiilor PLANTĂ-ATMOSFERĂ, în cel de al doilea este prezentată CLIMATOLOGIA ca totalitate complexă a condițiilor meteorologice, de a căror înrâurire favorabilă sau contrarie depinde succesul recoltelor sau pierderea lor, iar în al treilea capitol este pusă în discuție METEOROGNOSIA ca știință ce ar putea asigura cunoașterea "vremii ce va să fie, măcar de azi pe mâine, fiindcă toate lucrările [agricole] depind de vreme" (I. Ionescu, 1870).

În anul următor (1870), cursul este tipărit sub titlul "Lecțiuni elementarii de agricultură" spre a sta la dispoziția studenților, dar și a elevilor școlii particulare de agricultură pe care o înființează Ion Ionescu de la Brad, dorind a ajuta la îmbunătățirea culturii țăranilor. În Regulamentul acestei școli putem citi:

> "**Art. 16.** Directorele dă la zilele și orele indicate în tabela generală a învățământului esplicațiuni care cuprindu toate materiele agricole. Cartea intitulată «Lecțiuni elementarii de agricultură» făcută de directorulu la școala normală primaria din Bucuresci este dată elevilorу pentru a-i înlesni în această învățătură"(I. Ionescu, 1870).

Este evidentă legătura dintre apariția acestei cărți și înființarea în scopuri didactice în anul 1871 a unei stații meteorologice la școala de agricultură de la Ferestreu (Herăstrău), aflată sub direcția lui P.S. Aurelian. Această stație va funcționa până când va fi preluată de Observatorul meteorologic în anul 1884, iar după mutarea peste câțiva ani a acestuia pe dealul Filaretului, își va continua din nou activitatea de sine-stătător.

http://www.cimec.ro / http://cmiabc.ro

După tentativa ministrului Ion Ghica din anul 1859, înfiinţarea în urmă cu 110 ani a Institutului Meteorologic al României, sub direcţia lui Şt. C. Hepites, s-a datorat în mod decisiv iniţiativei lui ION CÂMPINEANU, aflat la cârma MINISTERULUI AGRICULTURII, COMERŢULUI, INDUSTRIEI şi DOMENIILOR.

La succesul acestei importante iniţiative ştiinţifice a contribuit într-o măsură apreciabilă şi activitatea neobosită a agronomului ION IONESCU DELA BRAD, personalitate care, în perioada premergătoare, aşa cum am văzut, ducea o activitate de răspândire a cunoştinţelor de meteorologie în rândul cadrelor didactice de la sate, ai agricultorilor şi, desigur, ai factorilor de decizie din tânărul stat român, aşa cum o dovedeşte ca inspector în Ministerul Agriculturii, membru al Academiei, autor de manuale şi, nu în ultimul rând, practician apropiat de nevoile şi eforturile truditorilor de pe ogor. El şi-a adus, în acest fel, contribuţia la răspândirea cunoştinţelor de meteorologie, la demonstrarea necesităţii unui serviciu meteorologic capabil să sprijine agricultura şi cercetarea agricolă pentru propăşirea întregii naţiuni.

În sprijinul acestei afirmaţii vine chiar legătura de prietenie ce a existat între Ion Ionescu dela Brad şi Ion Ghica, atestată de corespondenţa acestora pe parcursul mai multor ani.

Se poate afirma, aşadar, că Ion Ionescu dela Brad este un precursor al meteorologiei şi al agrometeorologiei ca domeniu ştiinţific cu aplicabilitate practică directă în ramura economică fundamentală pentru societate, care este agricultura.

http://www.cimec.ro / http://cmiabc.ro

Bibliografie

Aurelianu, P.S. *Manualu de agricultura pentru scolele normale si scolele rurale*, Bucuresci, 1881

Berbecel, O. *Agrometeorologie*, in vol. *Un secol de la înființarea Serviciului Meteorologic al României*, București, 1984

Bârsănescu, St. *Academia Domnească din Iași 1714-1821*, Bucuresti, Ed. de stat didactică si pedagogica, 1962

Băzăc, Gh. *Din istoria meteorologiei*, Bucuresti. Ed. Stiintifica si Enciclopedica, 1985

Hepites, St.C. "Analele Institutului Meteorologic al României", Bucuresti, 1885

Ionescu, I. *Calendar pentru bunul cultivator*. Ed. III, adaugită cu elemente de meteorologie, agronomie si mecanica agricolă, Bucuresci, 1879

Ionescu, I. *Lectiuni elementarii de agricultură făcute la Școala Normală primaria din Bucuresci. 1861*. Bucuresci, 1870

Ionescu dela Brad, I. *Școala particularia de la Bradu Regulamentul lucrărilor și al studiilor*, iulie 1870

Ionescu dela Brad, I. *Îmbunătățirea culturei teranilor*, 1876

http://www.cimec.ro / http://cmiabc.ro